GAZETA KRAKOWSKA

N^ro. 32.

W NIEDZIELĘ DNIA 21. KWIETNIA 1805.

Dalszy ciąg ſtopni ciepła uważanych w Obserwatorium Krakowskim na Termometrze Reaumura.

W Kwietniu 1805.

Dnie Miesiąca	*Rano*	*o godzinie 2giey popołudniu*	*w wieczor.*	*Srzedni ſtopień całego dnia*
12	† 1,2	† 8,7	† 4,4	† 3,76.
13	† 3,6	† 10,2	† 4,6	† 6,13.
14	† 1,4	† 10,6	† 4,6	† 5,53.
15	† 3,2	† 10,7	† 6,9	† 6,93.
16	† 4,8	† 14,5	† 8,2	† 9,16.
17	† 5,0	† 15,4	† 8,4	† 9,6.
18	† 4,2	† 14,4	† 8,8	† 9,13.

Z Wiednia d. 13. Kwietnia.

J. C. K. Apoſt. Mość raczył nayłaskawiey patentem pod d. 23 Marca rokazać, ażeby w kopalniach po wszyſtkich prowincyach państwa iednakowe miary zaprowadzone zoſtały.

W wielką środę znaydował ſię J. C. K. Mość z Arcy Xżętami na wieczornych modlitwach w kościele zamkowym.

W wielki czwartek o godzinie 7 z rana po wysłuchaniu cichey Mszy S. przyymował J. C. K. Mość, wraz z Arcy Xżętami, C. K. miniſtrami, taynemi radcami, szambelanami, &c. S. Kommunią, potem słuchał kazania i znaydował ſię na reście nabożeńſtwa tego dnia. Daley udał ſię z Arcy Xżętami i całym dworem do radney sali, gdzie 12 ubogim ſtarcom obmył nogi i onych udarował. Nayiaśnieysza Cesarzowa Jmć toż samo 12 ubogim kobietom uczyniła. Wszyscy ci ubodzy doſtali nowe suknie, dany dla nich był obiad, pod czas którego Nayiaśnieyszy Cesarz Jmć wraz z Arcy Xżętami usługiwał im do ſtołu. W wieczor znaydowali ſię znowu Nayiaśnieysi Cesarſtwo Jchmość z całym dworem w kościele na modlitwach.

W wielki piątek znaydowali ſię Nayiaśnieysi Cesarſtwo Jchmość na kazaniu i nabożeńſtwie tego dnia, równie iak w wielką sobotę na litanii z rana, a w wieczor na zmartwych wſtaniu Pańskim.

J. C. K. Apoſt. Mość raczył wyszłego z służby kapitana Benedykta Sacken, przez wzgląd na iego 29 letnią służbę woyskową i dawność ślachectwa do godności barona nayłaskawiey wynieść.

Jana Negowana, kapitana w regimencie granicznym, raczył J. C. K. Apoſtolska Mość przez wzgląd na iego dla kraiu zasługi godnością ślachectwa nayłaskawiey zaszczycić.

J. C. K. Apoſt. Mość raczył nadwornego

koncepistę Jana Schmidta, podwyższyć na aktualnego nadwornego sekretarza kamery mennniczno-górniczey.

Znane iuż od dawna w C. K. kraiach odkrycie przez teraźnieyszego w Wenecyi appelacyynego prezesa hrabiego Enzenberga gotowania z kości tabliczek zupowych, i odkryty poźniey w Paryżu sposób przez Cadet de Vaux otrzymania z potłuczonych kości posilney zupy, zniewoliły Arcy Xcia Jmci Karola ministra woiennego, do doświadczenia tych wynalazków nayprzód w małey ilości w Józefowskiey akademii woyskowey, potem w większey w tuteyszych woyskowych szpitalach. Ostatnie doświadczenie pod dozorem roztropnego i czynnego polowego sztabs-medyka Veringa tak dobrze się udało, że przez 50 dni 600 chorych i 150 usługaczow byli zupą, wygotowaną z kości podług sposobu Cadet de Vaux, z dobrym skutkiem i posiłkiem utrzymywani. Po tak dobrym skutku uznał Arcy Xżę Jmć Karol za potrzebne donieść o tym wynalazku J. C. K. Mci, którego iuż przed 30 laty zasłużony lekarz i professor Plouquet w Tybindze używał, ażeby go rozciągnąć nietylko na wszystkie szpitale, ale nawet zalecić ubogiey klassie ludzi, iako posilny i zdrowy pokarm. J. C. K. Mość zwykły zawsze zwracać swoią nayłaskawszą baczność na wszystkie użyteczne wynalazki, pochwalił nietylko nayłaskawiey czynione w tuteyszych szpitalach doświadczenia, ale też naywyższe swoie ukontentowanie oświadczyć kazał sztabs-medykowi Verring i innem około tego pracuiącym osobom. Z resztą kościana zupa używana iest ciągle z równym skutkiem w tuteyszych woyskowych szpitalach. J.C.K.M. raczył iescze z własnego natchnienia zalecić sztabs medykowi Verring, aby czynił w tym celu dalsze doświadczenia czyby nie można składać kości dla użycia ich na zupę na czas woyny, iako też, aby wypracował instrukcyą względem robienia z nich zupy, tę J. C. K. Mci do naywyższego potwierdzenia podał, ażeby w czasie można ten dobroczynny wynalazek na wszystkie w kraiu woyskowe szpitale rozciągnąć.

Z Petersburga d. 22. Marca.

W przeszłym roku, podług celnych list przez ministra handlowego ogłoszonych, wprowadzono do Petersburga zagranicznych towarow za 21 mill. 7386 rubli. Znacznieysze artykuły tych towarow są: aptekarskich materyałow za 3,500,000 rub. bawełnianych towarow za 2 mill. rub. korzeni za 200,000 rub. wina za 1 mill. 900,000 rub. xiążek za 62,000 rub. kawy za 826,000 rub. farb za 1 mill. 400,000 rubli.

Następuiące zdarzenie, w dzisieyszey naszey gazecie dworskiey ogłoszone, zasługuie bydź iako pomnik nayczystszey cnoty i wielkości duszy, publiczności udzielone. Pod przeszłym rządem był chorąży Lupalow na Syberyą skazany. Poszły z nim na wygnanie żona i niedorosła iescze córka. Ostatnia wzruszona do zapamiętania nędzą swoiego oyca, udaie się pomimo prożby i przekładania rodzicow, że daremna iey podroż będzie, do Petersburga dla ubłagania wolności dla swego oyca. Zaledwo maiąc co na siebie wdziać, bez pieniędzy, bez przewodnika puszcza się pieszo o 500 mil niemieckich w podroż, i pomimo dokuczaiącego iey głodu, zimna i trudow stawa szczęśliwie w stolicy. Udaie się do Xżny D. A. T. którey ślachetny charakter powszechnie był chwalony; znayduie u tey wspaniałey Xżny przytułek i wsparcie; zalecona iest przez nią ślachetnemu senatorowi O. P. K. który się czynnie za nią wstawił. Wyznaczona do podobnych spraw kommissya podaie Imperatorowi Jmci prożbę, i Lupalow odzyskuie wolność. Uprzeyma i cnotliwa ta

dziewczyna, odebrawszy od pierwszych osob państwa winny swey cnocie hołd przez osobisty szacunek, przez wezwanie iey na obiady, udarowanie, &c. spieszy z uwolnieniem na łono swego strroskanego oyca, gdzie w radości, wdzięczności i uszanowaniu rodzicow większą ieszcze znaydzie nadgrodę swey bezprzykładney cnoty. Slachetna ta dziewczyna otrzymała od Jmperatora Jmci 2000, od W. Xcia Konstantego 500, a od prywatnych osob 1500 rubli, które dla niey w banku ulokowano.

Z Paryża d. 1. Kwietnia.

Onegday wyiechał stąd minister woienny Berthier do Włoch. Ośmu cesarskich paziow wyiechało iuż z St. Cloud d. 28 Marca z kapelanem i podrządcą St. Cloud do Medyolanu.

W sobotę odwiedził ieszcze Oyciec S. gotuiący się iuż do wyiazdu Cesarza w St. Cloud. Natłok ludzi żądaiących ieszcze przed iego wyiazdem błogosławieństwa, zatrzymał go przeszło pół godziny na drodze z iego mieszkania aż do bramy Tuilleri. Zapewniaią, że w przyszły czwartek wyiedzie, i tego dnia w Fonteneblau, a nazaiutrz w Troyes nocować będzie. Swięta zaś wielkanocne odprawi w Szalonie lub w Majon. Cesarstwo Jchmość odwiedzili na wzaiem z pożegnaniem Papieża.

P. Bonrienne mianowany iest pełnomocnym naszem ministrem przy Xżętach i stanach niższey Saxonii cyrkułu, a P. Reinhard dotychczasowy minister przy tym cyrkule, na inne uda się mieysce.

Minister stanu do zagranicznych interessow poiutrze stąd wyieżdza.

Xżę Jozef uda się w krotce iako wielki elektor do Bruxelli, dla prezydowania w tamteyszym wybiorczym kollegium. Za powrotem z Włoch spodziewany iest Cesarz w Belgii.

Onegday udał się trybunat w całym składzie do Cesarza Jmci i złożył mu na piśmie powinszowanie z powodu przyięcia korony włoskiey. "Jesteśmy, Nayiaśnieyszy Panie (wyrażaią między innemi w tym piśmie) przekonani o stałem zawsze iego życzeniu nadania światu stałego i trwałego pokoiu, i długie doświadczenie nauczyło nas, iż możemy się spuścić na Twoy gieniusz i szczęście."

Włoska dywizya stoiąca w obozie St. Omer pod dowodztwem ienerała brygady Teuile, wykonała iuż Królowi Włoskiemu przysięgę wierności.

Wczoray pożegnali kardynałowie Cesarza w St. Cloud, iakoż w wieczor odiechał z Cesarzową do Fontenebleau.

Córka Dawida, pierwszego malarza rządowego, idzie za półkownika Meunier. Cesarz podpisał ich umowę ślubną.

Villaret biskup Alessandryi iest mianowany iałmuznikiem Xcia Jozefa, a Mejean sekretarzem Xcia Beauharnois.

Xżę Borghese, szwagier J. C. Mci, otrzymał przez uchwałę senatu prawo obywatelstwa francuzkiego. Pochodzi on z dawney familii, która dała Włochom kilku monarchow, a stolicy S. kilku Papieżow. Zawsze był gorliwym przyiacielem Francuzow i służył za ochotnika pod ich chorągwiami.

Senat postanowił teraz sprzedać kassie do umorzenia długow kraiowych przeznaczone dla siebie dobra za 5 procentowe obligacye.

Kanał, który połączy Rodan z Renem, otrzyma nazwisko kanału Napoleona.

P. Durand iest mianowany pełnomocnym naszem posłem w Dreznie. — Tuteyszy saski poseł hrabia Bünau otrzymał od swego dworu pozwolenie podrożowania w czasie nieb ytności tu Cesarza.

Mowia, iż przy urządzeniu włoskiey konstytucyi będzie rownie iak we Francyi pe-

stanowiony senat, a Melzi ma bydź iego prezydentem.

W Genui stawiaią u główney bramy pałacu Doria, w którym Cesarz stać będzie, nowe posągi Napoleona I. i Chrzystofa Kolumba.

W Angers postawili frankmasonowie w swey loży z wielką uroczystością popiersie Napoleona I.

W tych dniach umarł P. Augeart, ostatni z żyiących ieszcze bywszych jeneralnych dzierżawcow, w 74 roku życia. Inni dzierżawcy zginęli w czasie terrorismu w iednym dniu pod ostrzem gilotyny.

Pod 29 Marca wyszedł 2gi konstytucyyny statut dla włoskiego królestwa w 3 oddziałach. Pierwszy obeymuie rzecz w 11 artykułach o regencyi. Doletność Królow Włoskich iest do 18 lat skończonych oznaczoną. W czasie ich małoletności będzie regent królestwa, który przynaymniey 25 lat mieć musi i w królestwie włoskim mieszkać. Kobiety są od regencyi wyłączone. Król może wyznaczyć regenta z Xiążąt swey familii, a w niedostatku tych z W W. urzędnikow koronnych. Jeżeli Król nie wyznaczył regenta, tedy wyznaczy go senat, czyli konsulta z pomiędzy urzędnikow koronnych. Regent nie odpowiada osobiście za czyny swego urzędowania, &c. — Drugi oddział tyczy się W W. urzędnikow królestwa Ci będą 1) Kanclerz czyli wielki pieczętarz, W. jałmużnik, W. marszałek, W. podkomorzy, W. koniuszy. 2) Ministrowie, lecz ci są tylko W W. urzędnikami państwa w czasie swoiego urzędowania. 3) Arcybiskupi Medyolanu, Raweuny, Bononii i Ferrary. 4) Marszałkowie państwa z pomiędzy znakomitych jenerałow wybrani, a liczba ich nie ma 4 przenosić. Przed rokiem 1810 nie ma bydź żaden marszałek mianowany. Daley są W W. urzędnikami; pierwszy kapitan gwardyi królewskiey, i jenerał dozorca artyleryi i indzynierow. 5) Sześciu członkow z kolegii właścicielow dóbr. Wielkie urzędy są dożywotnie, wyiąwszy ministrow i nie mogą bydź tylko włoskim poddanym rozdawane. Urzędnicy koronni maią zaraz po Xiężętach krwi królewskiey mieysce w senacie, w radzie stanu i tayney. Czteru pierwszym urzędnikom wyznaczone są 4 kommendy po 36,000 liv. dochodu, innym będą także wyznaczone dochody. — Trzeci nakoniec oddział mowi o przysiędze. W dwa lata po wstąpieniu na tron czyli doyściu lat, Król w przytomności senatu, rady stanu i ciała prawodawczego wykona następuiącą przysięgę: "Poprzysięgam utrzymac całość królestwa, szanowac i szanować kazac religiią, równość praw, polityczną i cywilną wolność nieodzownośc przedanych dóbr narodowych, nie nakładać żadnych podatkow i tax, tylko na mocy ustaw, i panowac iedynie dla dobra, szczęścia i chwały ludow włoskich. „ Regent takąż sam ną wykona przysięgę.

Dnia 2. Kwietnia.

Przy Medyolanie ma bydź założony obóz pod dowodztwem marszałka Jourdana.

Dziś udaią się Cesarstwo Jchmość z Fontenebleau w dalszą do Włoch drogę. Swięta wielkanocne przepędzą w Lyonie.

Do Dunkierki zawinął w 25 dni z Malagi duński okręt Teressa; lęcz otrzymał natychmiast rozkaz, aby się z Dunkierki i wszystkich francuzkich portow, w których czynione są uzbroienia, oddalił.

Marszałek Ney obiął znowu dowodztwo nad obozem pod Montreuil.

P. Bonneau, bywszy jeneralny francuzki w Polszcze konsul, umarł w tey stolicy.

Xżę Henryk Reuss de Lobenstein umarł tu na puchlinę.

Zona P. Schimmelpeninka przybyła tu

dla ułatwienia swoich interessow.

Na początku t. m. oczekiwany iest w Madrycie nowy portugalski poseł.

D. 30 Marca 6 płynących z Kale pramow weszło w oczach angielskiey eskadry do Boulogne.

Wyrachowano tu, że konsumcya Paryża wynosi ogółem rocznie do 260 mill. fr. Wchodzi w to za 20 mill. chleba, za 40 mill. mięsa, za 32 mill. winna, za 20 mill. drzewa, za 4 mill. tabaki, za 3 mill. fr. kawy, i t. d.

W Tulonie z wielkim pospiechem czynią uzbroienia, skąd wnoszą, że krotce wyydzie znowu flota na morza. Względem nieprzyiacielskich szpiegow nayw iększą wszędzie zachowuią ostrożność.

W lizbońskiey dworskiey gazecie wydrukowane iest także wypowiedzenie woyny Hiszpanii z strony Anglii.

Z Londynu d. 29 Marca.

Publiczność tuteysza iest zatrwożona pogłoską, iakoby w wschodnich Indyach Holkara woyska pobiły jenerała Lake przy Agra i tę twierdzę opasały. Kompaniia indyyska nie ma iednak żadney o tem wiadomości, i zdaie się, że to iest wymysł spekulantow chcących zniżyć wschodnio-indyyskie akcye. — Dziś mowią znowu, że nie jenerał Lake, ale półkownik Shephe rd poniosł nieiaką stratę od woysk Holkara. Dawnieysze prywatne doniesienia z Agra są zasmucaiące. Armii naszey zbywało na wielu potrzebach. Holkar miał w polu bardzo liczną artyleryą, bo do 170 armat, daley 24 batalionow piechoty, a przeszło 25,000 iazdy. Gdy podpółkownik Monson był pobity, powstali także wieśniacy, rzucili się na cofaiących się Anglikow, i wielom nosy i uszy pourzynali. Mieszkańcy wielu okolic wzięli się do broni i złączyli z Holkarem. Wszędzie znayduią Anglicy trudność w dostaniu żywności.

"Dobrze wiadome rzeczy osoby (mowi dzisieysza wieczorna gazeta) wierzą nowym klęskom poniesionem w Indyach. Wiadomo, że po nieszczęśliwem cofnieniu się podpółkownika Monson, zagroził Holkar miastu Agra, ktore jenerał Lake utwierdził. Jazda Holkara zaięła wszystkie okolice miasta Agra i przecięła do niego wszelki dowoz. Jenerał Lake wyprawił półkownika Shephearda dla odparcia nieprzyiaciela; lecz ten został przez Holkara od miasta oderznięty, i mała tylko część iego korpusu wyrznęła się i powrociła do miasta. Żywa czynność w działaniach Holkara i dobre użycie artyleryi, każe się z pewnością domyślać, że ma kilku francuzkich officyerow w swoiey armii, a wytrwałość z iaką woynę prowadzi, zdaie się okazywać, że posiłkow oczekuie. Domyślamy się zatem, że roszefortska eskadra iest do wschodnich Indyy przeznaczona, i że w okolicy iego kraiow wysadzi mu na pomoc woyska."

Podana od irlandzkich Katolikow prożba zatrudnia z powodu iey osnowy wiele osob. Dziwią się, że na tey prożbie nie podpisał się żaden biskup, ani duchowny, i mienią ich czyn, przez ktory obowiązali się wyrażone w nim zasady i artykuły wiary przysięgą z twierdzić, iako odłączenie się nieiako od kościoła, zwłaszcza, że biskup dubliński, doktor Tray, wyraźnie w pasterskim liście roku 1793 oświadczył: "Kościoł nie błądzi w naukach, wyrokach i przepisach swoich co do wiary i moralności; Katolicy są przeto obowiązani zachować wszystkie wyroki i kanony na jeneralnem koncylium postanowione, a potem od Papieża potwierdzone, iako przepisy religii." Powyższa prożba zdaie się zupełnie temu i podobnym przepisom sprzeciwiać.

Przeznaczone woyska do wyprawy na śrzodziemne morze wsiadaią iuż na okręty w Plimut, &c. Jenerał Craig dowodzca tey wy-

prawy popłynie na liniiowym okręcie o 74 działach. Przeznaczenie tych woysk, ieſt, podług tuteyszych pism, z Roſſyą umowione. Co ſię tyczy pogłoski o zawartym nowym traktacie z Portą, nie ma żadney pewności.

Onegday rozpoczęła francuzka bulońska flotyla wiosienne ćwiczenia: 150 armatnych łodzi i pramow wyszło na przeſtrzenią zewnętrznego portu. Znayduie ſię tam ogółem do 1500 ſtatkow.

Fregata Nieśmiertelna, która od 18 mieſięcy ſtała nieprzerwanie przed Boulogne, odpłynęła ſtamtąd niespodzianie w nocy d. 27 Marca z zapieczętowanemi rozkazami, wziąwszy na 4 miesiące żywność. Domyślaią ſię, że popłynęła na przeciwko bogatym biszpańskim okrętom, których w Kadyxie z południowey Ameryki oczekuią.

Nasza armiia w Madraſs ieſt 4 regimentami i 6 nowo zwerbowanemi batalionami Seapoiow pomnożona.

Przyiechał tu brabia Piper, wnuk szwedzkiego kanclerza brabiego Fersen.

Lord Chatam ieſt mianowany rządcą Plimutu, na mieysce zmarłego jenerała Lennoxa.

Kontra admirał Trowbridge, który odpływa do wschodnich Indyy, otrzymał iuż onegday od admiralicyi swoie inſtrukcye. Margrabia Kornwallis ieſt nietylko wielkorządcą, ale i naczelnikiem sił w wschodnich Indyach mianowany.

Lord Gardner obiął iuż dowodztwo nad kanałową flotą.

Tuteysze pisma przywodzą ciągle uszczypliwe kawałki przeciw lordowi Melwille i P. Trotterowi.

Wczoray odprawiła ſię tayna rada ſtanu w domu lorda Mulgrawa, na którey znaydował ſię roſſyyski ambaſſador i jenerał Craig.

Dnia 2. Kwietnia.

W gospodzie Loyds przybito w tym momencie naſtępuiącą wiadomość:

"Nadeszły donieſienia, że do Martyniki przybyła francuzka ſiła, i że d. 21 ieden okręt o 74 działach pokazał ſię przed wyspą *Dominica* i wysadził tam na ląd woysko. Jenerał Prevoſt schronił ſię z woyskiem, które tylko mogł ściągnąć do twierdzy Prince Ruperts. Roseau, ſtolica wyspy Dominika, kapitulowała z przyległemi okolicami.,,

Biegaią pogłoski, że Francuzi więcey iescze wysp naszych opanowali, a między innemi i wyspę S. Łucyi.

Powyższe donieſienia nadeszły przez pocztowy ſtatek, który bardzo prędko z Jamaiki do Falmutu zawinął. Przewiezione przez niego liſty dziś dopiero będą wydane, ponieważ w przody były wykadzone.

Wyspa Dominika czyli Dominique, wydaiąca tytuń i inne osadowe płody, ma 12,000 mieszkańcow, pomiędzy któremi znayduie ſię trzecia część białych ludzi. Wyspa S. Łucyi ieſt, iak iuż wiadomo, daleko ważnieysza.

Nie ma tu wątpliwości, że francuzka roszefortska eskadra pod kontra admirałem Misſieſſi, na którey lądowem woyskiem dowodzi jenerał Regnier, odwiedziła niespodziewanie powyższe nasze zachodnio-indyyskie wyspy.

Admirał Cochrane, który z 6 liniiowych okrętow popłynął za roszefortską eskadrą, przechodził d. 9 Marca około wyspy Madera i obrocił ſię ku południo-zachodowi. Płynął więc do Barbadoes, domyślaiąc ſię, że francuzka eskadra ieſt do zachodnich Indyy przeznaczona. Z tem donieſieniem wyprawił tamże do kommodora Hooda fregatę.

Przybył tu kuter Ramler z liſtem od admirała Cottona, prosząc o prędkie poſiłki, ponieważ francuzka flota wyszła z Breſt na zewnętrzną przeſtrzenią portu i ma 22 liniio-

wych okrętow, a eskadra Cottona składa się tylko z 17 liniiowych okrętow. Na tę wiadomość posłano zaraz pod nowym dowodzcą tey eskądry admirałem Gardnerem z różnych portow 5 liniiowych okrętow w posiłku. —— Podług naynowszych doniesień udała się brestéáska flota pod zasłoną nadbrzeznych batteryy do zatoki Kamaret. Składa się z 22 liniiowych okrętow, 4 wielkich fregat i wielu mnieyszych okrętow, ogółem z 36 żaglow. Cotton chciał ią attakować, ale mu mgła nie pozwoliła. Maią się na niey znaydować lądowe woyska. Czyli ona chce aktualnie wyyść na morze, lub czyli iey poruszenie iest tylko obrotem dla ułatwienia wyyścia innym francuzkim woiennym okrętom na morze, musi się wkrotce okazać. Jakkolwiek bądź w naszych portach nayżywsze panuie poruszenie: wszystkie w nich będące liniiowe okręty odebrały rozkaz wypłynąć niezwłocznie na morze, a eskadra nasza pod Boulogne będzie zmocniona. Wczoray słyszano w Dowrze mocne strzelanie z okolic Boulogne.

Przeznaczona na środziemne morze wyprawa wstrzymaną została na wiadomość z okolic Brestu; ale zapewne w tych dniach odpłynie, gdy iuz tam Gardner powiozł posiłki.

Powracaiący z zachodnich Indyy kawą, cukrem &c. ładowny okręt, spalił się niedaleko Dungeness.

Do wschodnich Indyy posełaią ieszcze 2 regimenta.

Jenerał Moira zostaie przy dowodztwie w Szkocyi. Do Gibraltaru posłano wiele armatnych łodzi.

Korsarz nasz, który przybrał nazwisko młodego Roscinsza, zabrał hiszpański bryg Tygrys z skorami z Montevideo do Korunny płynący.

Ostatnie listy onegday z wshodnich Indyy od jenerała Lake nadeszłe nic o tego pobiciu nie wzmiankuią, owszem gotował się wyruszyć przeciw nieprzyiacielowi. O pobiciu półkownika Shephearda, który oddzielnym dowodzi korpusem, nic także nie wspomina.

Zabrane na hiszpańskich fregatach srebro, nie będzie iako zdobycz podzielone, ale podług postanowienia P. Pitta, na wynadgrodzenie tych poddanych angielskich obrocone, którzy maią pretensye do rządu hiszpańskiego.

Amerykański kongress zamyśla postanowić po 10 talarow opłaty od każdego w prowadzonego niewolnika, ażeby tym sposobem odstręczyć od handlu niewolnikami.

W parlamencie nic w tych dniach ważnego nie zaszło.

Dworska gazeta donosi o wyniesieniu jenerała Maitlanda na rządcę Grenady.

Z Ratysbony d. 30. Marca.

Na dniu wczorayszym baron Albini minister dyrektoryalny podał list następuiący pisany do Naywyzszey głowy Rzeszy od Elektora Jmci Arcykanclerza pod d. 16 Marca 1805 roku.

"Przedstawiłem W. C. Mci pod d. 31 Maia roku zeszłego, stan ułożony od domu Berthmann summ wynikaiących z opłaty cła na prawym brzegu Renu od 1. Grudnia 1802 aż do 1 Grudnia 1803, przedstawiam dzisiay z uszanowaniem W. C. Mci w dodatku *A.* stan summ wynikaiących z teyże opłaty cła na prawym brzegu Renu za rok drugi od 1 Grudnia 1803 aż do 1 Grudnia 1804; a w dodatku *B.* ogół summ przez ten cały przeciąg czasu zebranych. Pokazuie się z tego rachunku, że dochod w roku drugim zebrany, nie dochodzi nawet summy, iaka mnie wyrokiem Rzeszy przyznaną została; a zatem, że inni Xiążęta i stany, którym wynadgrodzenie przeznaczono z dochodow opłaty cła od żeglugi

na Renie, nie mogli naymnieyszey nawet w tym razie odebrać kwoty. Przyczyny małego dochodu z tego źrodła zdaią się bydź zawsze też same, które w moim pokornym rapporcie pod d. 21 Maia r. z. przełożyłem. Przy końcu tego wspomnionego rapportu doniosłem z uszanowaniem W. C. Mci, że iuż z strony rządu francuzkiego wyznaczeni zostali kommissarze dla urządzenia przyszłey opłaty cła od żeglugi na Renie, i że stosownie do moich powinności naywiększą w tym zdarzeniu okażę gorliwość o dobro Rzeszy Niemieckiey. Od tego momentu zawarłem traktat z Cesarzem Jmć. Francuzkim i podałem go pod rozwagę kolegium Elektorow; roztrząsanie w celu przyięcia tego traktatu iuż dosyć daleko iest posunięte i bezwątpienia konklusum kolegium względem tego przedmiotu w krotce uchwalone i W. C. Mci do potwierdzenia przedstawione będzie.

Od granic włoskich d. 24. Marca.

Podług listow z Messyny, od czasu pokazania się admirała Nelsona w cieśninie żadney o nim nie miano wiadomości. — Flota kupiecka angielska z którą stoczyły walkę i rozproszyły fregaty francuzkie *Hortensia* i *Incorruptible* składała się z 33 żaglow; 5 z takowych statkow przybyło do Malty, 2 do Palermo, a reszta udała się do portow leżących na brzegach Afryki. Flota ta kupiecka naładowana była bawełną, rozenkami korynckiemi i inremi owocami suchemi, tudzież rożnemi płodami Lewantu i Sycylii. W krotce ma wypłynąć z Malty drugi konwoy do Anglii, lecz dostateczniejszą zasłonę mieć będzie.

Następuiące doniesienie umieszczone było w gazecie florenckiey pod d. 15 b. m. "Z strony departamentu skarbowego Cesarza Jmci Niemieckiego i Austryackiego donosi się interessowanym do pożyczki otworzoney przez dom bankowy Fenzi w Florencyi, że prowizye od summ pożyczonych, które powinny były bydź zapłacone roku zeszłego przez dom bankowy wyżey wspomniany, wypłacone będą w Wiedniu w monecie konwencyonalney przez głowną kassę, która wypłacanie długow kraiowych ma sobie polecone."

Z Lizbony d. 6. Marca (z Monit. Paryzkiego.)

Sześć okrętow angielskich pod dowodztwem admirała Cochrane zawinęło do portu tuteyszego. Nie wiemy dostatecznie czyli to iest eskadra, która blokowała Ferrol, czyli też ta, która poszła w pogoń za kontra admirałem Missiessi dowodzcą eskadry roszefortskiey.

Pozawczoray Anglicy dozwolili sobie zgwałcić neutralność; czyn takowy rząd Lizboński mocno obraził. Wielka liczba statkow neutralnych odprawiała kwarantannę. Kapitan fregaty angielskiey Emerande zgwałciwszy territorium gwałtem pozabierał ludzi ze statkow, które kwarantannę odprawiały. Rząd podobną zniewagą rozgniewany rozkazał nie wypuszczać z Tagu fregaty angielskiey, dopokiby zabranych ludzi nie powrociła.

Z Rzymu d. 17. Marca.

Ostatniego czwartku w mieście naszym obchodzono uroczyście rocznicę wyniesienia na papieztwo naszego Oyca Swiętego Piusa VII. (J. S. dnia tego zaczął rok 6 swego panowania). Z rana zaraz armaty zamku S. Anioła zapowiedziały to szczęśliwe zdarzenie; w kaplicy papiezkiey śpiewano mszą uroczystą, na którey wszystkie członki Sgo kolegium znaydowały się. Szlachta w tym zdarzeniu naywiększą okazała wspaniałość.

Xzę Belvedere, brat kardynała Caraffa di Belvedere d. 25 b. m. w Neapolu życia swoiego dokończył.

D O D A T E K

D O №ru. 32.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W Niedziele Dnia 21. Kwietnia 1805.

Dalszy ciąg o pierwszych mieszkańcach St. Domingo i innych wysp.

Nie masz w tem nic nadzwyczaynego, iż narod posiadaiący wszystkie sposoby dogodzenia zmyślności, polubił miękkie i nieczynne życie. Dla łagodności powietrza nie potrzebował ani odzienia, ani mieszkania, a potrzeba pracy wzmacniaiącey siły człowieka, nie była im znaną. Jest więcpodobieństwem do prawdy, iż ten lud słabszy był od tych, którzy przybyli dla podbicia go pod swoię władzę, i że nie tyle przyzwyczaiony do pracy, mniey potrzebował positku. Tego wszystkiego domyślac się można, nie przypuszczaiąc żadnego upośledzenia w ich naturze, i żadney przeszkody w klimacie. W powszechności, mieli wielką w sobie szykowność i wdzięk przyrodzony w każdem swoiem ruszeniu. Szybkość ich w tańcu, była zadziwiaiąca; mieli wielkie upodobanie w tey zabawie, i całe nocy iey poświęcali. Było u nich zwyczaiem, wyraża Herrera, tańcować od wieczora do rana, i lubo często było tańcuiących osob do pięćdziesiąt tysięcy oboiey płci, zdawało się, iż wszyscy za iednem szli poruszeniem, zachowali takt iednostayny, wybiiaiąc nogami z niezmierną dokładnością i szykownością. Te publiczne tańce (gdyż miewali inne nieco rozwiezleysze) były poświęcone pewnym uroczystościom, nazwanym *Arietoes*, przy których wyśpiewowano historyczne pienia. O tey szczególney okoliczności, pochodzącey z ich politycznych ustaw, niżey mówić będziemy.

Ci wyspiarze zabawiali się grą nazwaną *Bato*. Podzieleni na dwie strony, i koleyno odmieniaiąc mieysca, odbiiali do siebie elastyczną kulę. Nie chwytali ręką tey kuli, ani iey uderzali iakowem narzędziem, lecz nadstawieniem nogi, łokcia, ramienia, lub głowy, odbiiali ią z cudowną zręcznością, i trafiali, gdzie tylko chcieli. Takie ćwiczenia nie są zapewne zabawą nieudolnego i wycieńczonego ludu.

Dziejopisowie nietylko wystawiali, iż są bardziey od Europeyczykow upośledzeni w siłach ciała, ale nawet w poięciu i zdatności do kunsztow. Ta rzecz nie zdaie mi się bydź dowiedzioną. Wątpić nie można, iż ćwiczenie tak iest potrzebne dla wydobycia siły rozumu, iako i siły ciała. Wiadomo iest każdemu, iż przemysł nigdy się nie wysila dla dogodzenia zmyślności nieznaiomey, lub dla uniknienia nieszczęścia, którego nie czuiemy. Jeżeli ci wyspiarze przyszli do stopnia oświecenia, niezwyczaynego dzikim narodom, wnosić należy, iż w stanie towarzystwa, któreby nowe utworzyło potrzeby, ich zdolność pomknęłaby się do nowych doskonałości. Nie odwołuiąc się do wnioskow ludzi uczonych, znayduiemy w stanie tych wyspiarzow przyczyny ograniczenia ich wyobrażeń: Ludzie wolni od niespokoyności na przyszłość, mało zastanawiaią się nad tem, co ma nastąpić; lecz rodzay ich czułości nadgradzał brak sił duszy; wszystkie ich poruszenia były życzliwe i czułe. Uczeni którzy o nich pisali, zgodzili się wszyscy, wystawuiąc ich spokoynemi i łagodnemi. Dopełniali nayślachetnieyszych chrześciańskich prawideł, to iest przebaczenia uraz. Przynosili w hołdzie dary swoim ciemiężycielom, błagali ich o względy, uprzedzali ich żądze z poddaniem się tak uniżonem, z usnością tak

tkliwą, iż okrucieństwo zwycięzcow zdawało się bydź ugłaskane.

Weźmy ieden z przykładow tey wspaniałey i czułey skłonności, tego Indu. W krotce po przybyciu Krzysztofa Kolumba do St. Domingo, ieden z iego okrętow zatonął przy brzegu. Mieszkańcy wyspy nie myśląc z nieszczęścia przybyszow korzystac, biegli z niespokoyną troskliwością na ich ratunek, tysiące rąk przenosiło na ląd tonących maytkow i ich sprzęty, i tyle dokazali przez swoie starania, iż żaden z Hiszpanow nie zginął. Historyk Martyr wyraża, iż brat dla brata, przyiaciel dla przyiaciela, nie mogłby się poświęcać z większym zapałem i przychylnością. Inni Dzieiopisowie dodaią, iż Guacanahari król tey części wyspy, będąc świadkiem tey sceny, i widząc iż pomimo usiłowań iego ludu, okręt pogrążał się w wodzie, przyszedł do Kolumba, a tocząc łzy nad tem nieszczęściem, ofiarował wodzowi to wszystko, co tylko posiadał w nadgrodę tey straty.

Ten postępek nie maiący przykładu w dzieiach oświeconego ludu, zapłacony był nayczarnieyszą niewdzięcznością przez Hiszpanow, których Kolumb przy swoim wyieździe do Europy zostawił na tey wyspie. Te nikczemniki, których łupiestwa zyskały nakoniec sprawiedliwą karę, byli bronieni przez samego króla z niebezpieczeństwem iego życia, gdyż wystawiaiąc się za nich cały był ranami okryty. Atoli pamięć tych łupieztw i gwałtow nie długo trwała. Serca tych ludzi spokoynych nie były utworzonie do nienawiści. Za powrotem Kolumba mieszkańcy przyięli Hiszpanow iako przyiacioł. Ile razy Hiszpan zbliżał się do wsi, natychmiast Kacyk, lub naystarszy z pokolenia, wychodził naprzeciw niemu, wprowadzał do swoiey chaty, i sadzał na hebanowym stołku na dowod poszanowania. Indyanie zbiegali się potem w około cudzoziemcow, rzucali się przed niemi na ziemię, całowali im ręce i nogi, przynosili naylepsze, na iakie się zdobydź mogli pokarmy, nalegali o iak naydłuższe zabawienie, i zapatrywali się na nich iako na wyższe istoty, których obecność poświęcała progi ich domow.

Gdy Bartłomiey Kolumb mianowany Gubernatorem w nieprzytomności admirała swoiego brata, obieżdżał wyspę dla wybierania daniny, Kacykowie okazywali mu nadzwyczayną powolność i posłuszeństwo. W pewnych przypadkach byli dla Hiszpanow niezmiernie hoynemi, i zachowywali się z taką obyczaynością, iakiey się nie podobna było po nich spodziewać. Naczelnicy znaiąc niepoiętą chciwość złota w Europeyczykach, śpieszyli się z oddaniem tego drogiego kruszcu, nic dla siebie nie zostawuiąc. Ci zaś którzy go nie mieli, znosili rozmaite żywności i wełnę.

(*Reszta potem.*)

DONIESIENIA

W Drukarni Jana Maja w Krakowie na ulicy floryańskiey pod Nrm. 507 wyszła nowa Xiążka pod tytułem; *Starość szcześliwa czyli sposoby utrzymania w czerstwości sił umysłu i ciała, aż do nay późnieyszego wieku. Wybrane z dzieła w francuzkim ięzyku napisanego przez P. Patte, z drugiey edycyi w roku 1803 wyszłey* in 8vo kosztuie zł. 2. Zawiera ona w sobie następuiące materye: 1) Przyczyny fizyczne wpływaiące szczególniey do przedłużenia ludzkiego życia. 2) Czy wymierzyła natura stały kres życiu ludzkiemu? 3) W którym wieku życia, należałoby szczególniey poddać się prawidłom, dążącym do przedłużenia dni naszych. 4) Jak można ułożyć w ogólności sposoby życia, stosowne do rożnych temperamentow. 5) Dalsze przepisy do utrzymania zdrowia i życia służące. 6) Ile dobroć moralnego charakteru i tego zgodność z temperamentem fizycznym, wpływa do zachowania zdrowia i przedłużenia życia. 7) Jak się należy zachować postrzegłszy uszczerbek w zdrowiu, aby rychło dawnieyszą czerstwość odzyskać. — Oto są materye tego dziełka, które nie zawiera w sobie, iak wiele innych wyszłych iuż w naszym ięzyku, przepisow medycznych, trudnych do poięcia, a w nieumieniu ich użyc, bardziey szkodzących niżeli pomagaiących, ale proste zgodne z naturą człowieka, każdemu wiekowi przydatne, i na doświadczeniu wsparte sposoby. Na dowod tego przytoczeny tu początek przedmowy autora: "Rzuciwszy oko na napis dzieła tego, nie ieden podobno zarzuci mi: iakież sam życie prowadził ten nowy Mistrz, który nas chce uczyć sztuki przedłużenia życia, a przynaymnieyzachowania w czerstwości umysłu i ciała, aż do naypóźnteyszey starości? W setnym roku własnego życia mogł mieć dopiero prawo przełożenia nam swoich nauk z napisem *Experto crede.* Wierzay doświadczeniu. — Nie, Czytelniku, nie mam ieszcze stu lat, liczę dopiero 80 i wnet się skoń-

cz 20 iak wiernie i z iak naypomyślnieyszym skutkiem wykonywam podane w tem dziele przepisy. Zacząłem cokolwiek nierychło i tego iedynie żałuię. Spodziewam się iednak przy Boskiey pomocy za lat 20 wydadź na nowo dzieło moie i to zbogacić nowemi postrzeżeniami, których mi dostarczy doświadczenie. Bądź więc cierpliwy i pozwol mi tey krotkiey zwłoki a obaczysz spełnione twoie żądania. „

Na mocy naywyższey kancellaryi dekretu pod 24 Stycznia t. r. nayłaskawiey potwierdzono zostało, iż dla nowo uregulowanego Magistratu Cyrkularnego miasta Radomia następuiące osoby ustanowionemi bydź maią.
1mo. Burmistrz z pensyą roczną 600 Zł. ryń.
2do. Syndyk wraz i pierwszy Assessor 500 Zł. ryń.
3tio. Assessor z pensyą - - 300 — —
Do ktorych trzech mieysc kompetenci nietylko zaświadczeniami moralności, ale też i z obydwoch linii tak polityczney, iako też i sądowey dekretami zaopatrzeni bydź maią.
4to. Aktuaryusz z pensyą 250 Zł. ryń.
5to. Protokolista wraz Expedytor i Registrator 250 Zł. ryń.
6to. Kancellista wraz i Substytut forszpanowy 200 — —
7mo detto wraz konskrypcyyny i kwaterunkowy kommissarz 150 Zł. ryń.
Do których tu wyrażonych mieysc kompetenci maią się podobnież zaświadczeniami moralności, iakoteż posiadaniem ięzyka niemieckiego, łacińskiego i polskiego z charakterami złączonych zaopatrzyć i prożby swe naydaley do ostatniego Kwietnia t. r. Urzędowi Cyrkularnemu Radomskiemu podać.
Nakostatek kompetenci o mieysce Burmistrza i Syndyka teoryczną i polityczną wiadomość względem praw kryminalnych zaopatrzeni bydź maią. W Krakowie 27 Marca 1805.

Gdy mieysce Syndyka w Magistracie Myślenickim z pensyą roczną 250 Zł. ryń. zawakowało, dla osadzenia którego na mocy Wysokiego Gubernialnego Dekretu pod 10 t. m. wypisuie się konkurs z tym dodatkiem, aby życzący sobie prożbę swą zaopatrzywszy też dekretami tak z linii polityczney iako też i sądowey Urzędowi Cyrkularnemu Myślenickiemu podali. W Krakowie 27 Marca 1805

Rada Oyca dla Córki. — Dzieło płci piękney poświęcone przez Campe, świeżo w oyczystym ięzyku wydane, nigdy dosyć zaleconym bydź może wszystkim słusznym Panien-

kom. Jego istotą iest: Wykład prawdziwego przeznaczenia płci niewieściey, i podanie środkow prowadzących do tegoż przeznaczenia. — Rozumni i na los swych dobrych corek czuli rodzice uznaią to wyborne dzieło zbiorem naylepszych myśli i wskazaniem tey drogi, po ktorey idąc płec niewieścia koniecznie doydzie do rzetelnego uszczęśliwienia się. Tego dzieła w cenie 5 zł. pol. dostać można w Krakowie na Piasku na ulicy pańskiey pod Nrm. 84 u Franciszka Słonińskiego bywszego Nauczyciela w szkołach Krakowskich, który się JJ. WW. Państwu i wszelkiey godności Obywatelstwu nayusilniey poleca.

Magistrat Miasta C.K.Lublina ninieyszym publicz: Edyktem wszystkim i każdemu wszczególności do wiadomości podaie: iż na żądanie JP. Katarzyny Suchodolskiey wierzycielki prawnie przekonywaiącey, Licytacya domu tu w Lublinie na żydowskim mieście pod Nr. 140 stoiącego żyda Mendla Herszkowicza prawnie przekonanego własnego, podług dzieła detaxacyi przez każdego poprzedniczo, lub w czasie licytacyi w Registraturze przeyrzec się mogącego do ryn. 538 kr. 15 urzędownie oszacowanego, dnia 30 Kwietnia r. b. o godzinie 9 zrana w mieyscu Magistratu tuteyszego odprawiać się będzie, gdzie więcey offiaruiący stosownie do ustawy sądowey §. 436. Długi na tymże domu zabespieczone w szacunku ceny offiarowaney na siebie przyiąć obowiązany będzie, chociażby wierzyciele przed umowionym zrzeczeniem się długu zapłacenia przyiąć wzbraniali się, dla tego wszyscy na pomienionym domu Hypotekowani wierzyciele, na tenże termin, ażeby szczególnego przypozwu nieoczekiwali, podług nadwornego rozporządzenia pod dniem 22 Sierpnia 1797 ninieyszym Edyktem wzywaią się; gdyż przeciwnie, którzyby na pomienionym terminie niestanęli, ani przeciwko kupuiącemu albo ten dom przeymuiącemu, ani do tego domu żadnego prawa miec nie będą, lecz swoiey należytości z przedaży albo z innego dłużnika maiątku poszukiwac maią.

Dan w Lublinie dnia 19 Marca 1805.

Purtscher.
Lewandowski.
Stefanowski.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Lublina.
Swiderski.

Gdy dzierżawa Realności mieyskiey Nowego Brzeska z dniem ostatniego 8bra t. r. się kończy, przeto powtorna Licytacya dla zaarendowania tychże na 3 po sobie następuiące lata na dzień 15 Lipca t. r. oznacza się, gdzie życzący sobie zaarendowania tych Realności maią się zaopatrzeniem 10tey części pretium fiscy wspomnionego dnia w Ratuszu mieyskim w Brzesku nowym znaydować. W Krakowie 31 Marca 1805.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Tadeuszowi Czackiemu: że Pan Franciszek Grabiański u sądow tych — w sprawie przez Jozefa Jaklinskiego o wyprowadzenie granie między dobrami Rodaki i dobrami klucza Ogrodzienieckiego przeciw sobie założoney — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości gdzie on zostaie, lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż Panu Tadeuszowi Czackiemu z iego szkodą i iego kosztem adwokata tuteyszego Bema zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upomina się: ażeby w czasie przyzwoitym, to iest dnia 28 Maia r. b. 1805 sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił i podług przepisu tych środkow prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi; gdyż inaczey wszelką niedogodnosc z zaniedbania wyniknąc mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.
Jozef de Cronenfels S. P. R. Kawaler.
W. Roskoschny.

Z Rady C. K. Sądow Szlacheckich Galicyi Zachodn:
W Krakowie dnia 13. Lutego 1805.
Scherauz.